

Lausunto

1 (2)

13.11.2023

Eduskunnan talousvaliokunta

Elinkeinoelämän keskusliiton lausunto valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle (U 54/2023 vp) komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kriisinhallintaan tarkoitetusta pakkolisensoinnista (pakkolisensointiasetus)

Komissio antoi huhtikuussa 2023 pakkolisensointia koskevan asetusehdotuksen osana laajempaa EU:n patenttipakettia. Pakkolisensointiasetuksen tavoitteena on osaltaan varmistaa kriittisten tuotteiden riittävä tuotanto ja saatavuus kriisitilanteissa kaikissa jäsenvaltioissa.

Ehdotettu pakkolisensointi antaisi valtioille mahdollisuuden sallia, että kolmas osapuoli käyttää patenttia ilman patentinhaltijan lupaa. Pakkolisensointi olisi viimesijainen vaihtoehto tilanteessa, missä vapaaehtoisia sopimuksia kriisin kannalta olennaisten tuotteiden hyödyntämisestä ei synny.

EU on pyrkinyt parantamaan kriisinsietokykyään COVID-19-pandemiasta saatujen kokemusten perusteella laajasti eri sektoreilla. Ehdotetulla unionin pakkolisensoinnilla täydennettäisiin muita, koronapandemian jälkeen säädettyjä EU:n kriisimekanismeja, kuten asetusta sisämarkkinoiden hätätilavälineen perustamisesta 2022/0278 (COD) ja asetusta kriisin kannalta olennaisten lääketieteellisten vastatoimien tarjonnan varmistamiseksi kansanterveysuhan ilmetessä unionin tasolla (EU) 2022/2372.

Elinkeinoelämän keskusliitto kannattaa komission tavoitetta kriittisten tuotteiden ja teknologioiden saatavuuden turvaamisesta kriisitilanteissa. Elinkeinoelämän keskusliiton näkemyksen mukaan pakkolisensointiasetus yhdessä muiden EU:n patenttipakettiin kuuluvien asetusehdotusten kanssa voi kuitenkin merkittävästi vaarantaa yritysten tutkimus-, kehitys-, ja innovaatiotoiminnan EU:n alueella.

Aineettomat hyödykkeet, kuten keksinnöt, liikesalaisuudet ja tietotaito, ovat EU:n talouden ja kilpailukyvyn kulmakiviä. Erityisesti patenttioikeuksilla on keskeinen rooli oikeanlaisen investointiympäristön luomisessa. Jotta eurooppalainen innovointi voi kukoistaa, teollis- ja tekijänoikeuksille on luotava ennustettava oikeudellinen kehys.

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Asiantuntija Peppiina Huhtala

13.11.2023

Yritykset olivat koronapandemian aikana valmiita kehittämään ja tuottamaan esimerkiksi rokotteita nopeammin kuin koskaan. Yritykset olivat halukkaita myös neuvottelemaan lisenssisopimuksia hyvinkin nopealla aikataululla. Vapaaehtoisten lisensointisopimusten syntyminen ei siis ollut ongelma edes pandemian aikana.

COVID-19-kriisi osoitti, että asianmukainen tasapaino patenttioikeuksien sekä muiden oikeuksien ja etujen välillä turvaa tuotteiden tehokkaan kehittämisen, valmistamisen ja jakelun myös kriisitilanteissa.

EK yhtyy valtioneuvoston huoleen siitä, ettei ehdotettu pakkolisensointijärjestelmä saa vaikuttaa negatiivisesti sisämarkkinoiden kilpailukykyyn ja yritysten halukkuuteen investoida tuotteiden tutkimukseen ja kehitykseen. EK kannattaa myös valtioneuvoston ehdotusta siitä, että asetusehdotuksen sisältämiä keskeisiä käsitteitä olisi syytä selventää.

Oikeusvarmuuden takaamiseksi EK pitää tärkeänä, että erityisesti asetusehdotuksen keskeisille termeille, kuten "häätätila", "kriisi", "kriisin kannalta olennainen tuote", "pakkolisensointia täydentävät toimenpiteet" ja "riittävä korvaus" määriteltäisiin selkeä ja yksiselitteinen sisältö.

EK muuttaisi valtioneuvoston kantaa kriittisemmäksi komissiolle ehdotettujen toimivallan siirtojen osalta. Komission laajan harkintavallan rajoittamiseksi olisi erityisen tärkeää, että korvausta koskeva neuvottelu jäisi patentinhaltijan ja lisenssinsaajan (lenssinsaajien) välillä neuvoteltavaksi.

EK ehdottaa myös asetusehdotuksen 9 artiklan 2 kohdan 4 prosentin rajoituksen poistamista sen osalta, että korvaus ei saisi ylittää 4 prosenttia lisenssinsaajan kokonaisbruttotuloista.

Elinkeinoelämän keskusliitolla ei ole lausuttavaa valtioneuvoston kirjelmään eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi lääkkeiden lisäsuojatodistuksista (U 55/2023 vp).